

Dit is het!

Toen de Chinese Zenmeester en grondlegger van de Sōtō-Zen traditie Tōzan Ryōkai zijn meester Ungan Donjo vroeg hoe hij aan anderen Ungans leer moest verwoorden, zei deze: “Zeg eenvoudigweg: dit is het!”

Tōzan begreep deze uitspraak van zijn meester nog niet helemaal. Het is pas later, toen hij een rivier overstak en hij voor een moment zijn weerspiegeling in het water zag, dat hij begreep wat zijn meester gezegd had en hij sprak de volgende woorden:

“Waarlijk, ik moet de waarheid niet bij andere zoeken want dan is zij verder dan ooit van mij. Nu ga ik geheel zelfstandig en ontmoet ik haar overal. Ze is nu alles wat ik ben, maar ik ben niet het geheel wat zij is. Wanneer we dit begrijpen zijn we meteen één met de waarheid.”

Ungans woorden “dit is het”. De hele boeddhistische leer, de hele boeddhistische beoefening teruggebracht naar deze drie woorden “dit is het”, dit moment zoals het is. Het is het begin en het eind van het pad. Begrijp je Ungans woorden?

Tōzan Ryōkai geeft een hele mooie toelichting. Hij zag de weerspiegeling van zichzelf in het water, het tijdelijke in het tijdloze. Het water dat in het boeddhisme vaak symbool staat voor dat wat niet komt en gaat, ongeboren is, niet-geworden, niet-samengesteld, zoals de Boeddha het verwoordde.

Soms wordt ook het beeld van de spiegel gebruikt. De spiegel die alles weerspiegelt. Alle fenomenen die komen en gaan. En moderne leraren gebruiken soms het beeld van de televisie. We kijken naar de tv, zien eindeloos verschillende programma's, raken helemaal verward in de verhalen, in de beelden. Maar we blijven eigenlijk kijken naar simpelweg het scherm van de tv dat in zichzelf leeg is van elk beeld, van elk verhaal en altijd hetzelfde. En toch zitten we elke avond weer gebiologeerd te kijken naar een programma of zitten we ons te ergeren aan de eindeloze reclames, zitten we misschien te lachen om iets wat grappig is, te huilen om het grote verdriet wat we zien. En het is allemaal datzelfde tv-scherm.

Toen Tōzan dit begreep, kon hij werkelijk zeggen: “overal ontmoet ik haar (*de waarheid*). Zij is nu alles wat ik ben, maar ik ben niet het geheel wat zij is.” Dit moment is genoeg. Dit moment met zijn geuren en kleuren, met zijn geluiden en stiltes, met je gedachten en emoties. Met andere woorden, met dit stukje verhaal. Het is maar wat komt en gaat in het tijdloze.

Dus we kijken voorbij wat komt en gaat. We kijken voorbij onze gedachten, onze emoties, onze oordelen, onze ideeën over onszelf, over de ander, over de wereld. We kijken met het oog van Boeddha, stil en ongekleurd. Uiteindelijk herkennen we het: dat waarin het zich allemaal manifesteert, de spiegel van je eigen zuivere gewaarzijn.

Laten we zitten in stilte en met de ogen van Boeddha kijken. Als je het vandaag niet ziet, zie je het misschien morgen, of overmorgen. Of wanneer je een rivier oversteekt zoals Tōzan, en je kijkt even in het water en je ziet je eigen weerspiegeling en opeens valt het kwartje. Zo gaat het vaak.

Onze beoefening is te vergelijken met een rijpingsproces. Zoals een appel die valt op het moment dat hij klaar is om te vallen. Zit en vertrouw dat het inzicht zal doorbreken op het moment dat je er klaar voor bent. Dus zit met vertrouwen én geduld. Dat vertrouwen en geduld zelf is het rijpingsproces. Het rijpingsproces van een gewoon mens die Boeddha wordt.

* * * * *

Eerw. Baldwin Schreurs
Zondag 26 mei 2022